

Als de enige weg over water leidt

Minstens 230.000 vluchtelingen probeerden in 2014 over de zee Europa te bereiken

- ▶ Zeker 3.419 migranten verdronken vorig jaar
- ▶ Reddingsoperatie *Mare Nostrum* werd verruild voor grensbewaking
- ▶ Zetten driestere smokkelaars Europa aan tot ander beleid?

Jozefien VAN HUFFEL

Het vrachtschip heette *Ezadeen* en eerder was het in gebruik om vee te vervoeren. Begin januari dobberde het stuurloos op de Middellandse Zee, ter hoogte van de Italiaanse kust, met honderden Syrische vluchtelingen aan boord. Mensensmokkelaars lieten het aan zijn lot over, net als de *Blue Sky M* enkele dagen eerder. Het verhaal van illegale migratie aan de zuidgrens van Europa nam daarmee een ongeziene, dramatische wending.

„Het is een verhaal waarin de Europese overheden slechts kans hebben gemist”, zegt Carmen Dupont, Europees campagnecoördinator migratie bij Amnesty International. „Toen in 2013 een schip zonk voor de kust van Lampedusa, leek de Europese Unie wakker te schrikken. Al snel sloot ze echter opnieuw de ogen voor het drama aan haar grenzen. Conflicten gaan echter niet vanzelf over en er zijn altijd mensen zo wanhopig dat ze hun leven op het spel zetten.”

In 2014 probeerden minstens 230.000 vluchtelingen over de zee Europa te bereiken. De grootste groep kwam uit Syrië. Twee jaar geleden stond het land niet eens in de top dertig van herkomstlanden van vluchtelingen.

Sinds kort bezet het stevig de eerste plaats. Drie miljoen Syriërs zouden op de vlucht zijn.

Minder bekend is dat ook Eritreeërs massaal de levensgevaarlijke overtocht wagen. Ze vluchten voor de militaire dictatuur van president Isaias Afewerki, voor de legerdienst van onbepaalde duur, de onwillekeurige arrestaties en de beperkte vrijheid van meningsuiting.

Na de ramp bij Lampedusa startte Italië de reddingsoperatie *Mare Nostrum*. In een jaar tijd werden 150.000 mensenlevens gered, maar dat kostte wel 9 miljoen euro per maand. Eind oktober 2014 nam Europa het over.

„De actie *Triton* is echter geen antwoord op de vraag hoe we mensen kunnen beschermen of onze verantwoordelijkheid nemen, maar op die hoe we onze grenzen zo goed mogelijk kunnen afsluiten”, zegt Carmen Dupont. „Op sommige plaatsen

„Migratie nam niet af door jarenlange restricties. Enkel risico's verhoogden”

bouwen we letterlijk muren. Zo duwen we mensen in zee. Uit gesprekken met migranten blijkt dat ze bewust hun leven op het spel zetten, omdat ze nu eenmaal geen andere uitweg zien. Dat zal zo blijven, ook als het almaar gevaarlijker wordt om de Middellandse Zee over te steken.”

Amnesty International en talloze andere organisaties en experts vroegen de Europese overheden herhaaldelijk het beleid te veranderen. Sommigen hopen dat die vraag nu, na het opduiken van de spookschepen *Ezadeen* en *Blue Sky M*, gehoord zal worden. Dimi-

tris Avramopoulos, de Europese commissaris voor Migratie, kondigde alvast aan dat er een nieuw migratieplan wordt uitgewerkt en dat het gevecht tegen mensensmokkelaars meer dan ooit prioritair is.

Een nieuwe reddingsoperatie staat voorlopig echter niet op het programma. Het Verenigd Koninkrijk weigert zelfs bij te dragen aan grenscontrole *Triton*, omdat het ervan overtuigd is dat een dergelijke actie een aanzuigeffect heeft. „Dertig jaar restricties deden de migratie niet afnemen en het zijn niet de smokkelaars die ze veroorzaakt. Alleen het risico voor de migranten verhoogt”, meent Hen de Haas, co-directeur van het Internationaal Migratie Instituut (IMI). Dupont: „In de Italiaanse statistieken blijkt zeker geen aanzuigeffect van *Mare Nostrum*. Het aantal vluchtelingen begon drie maanden vóór de start van de operatie te stijgen.”

„Europa kan meer doen om te voorkomen dat mensen op een gammele boot of een spookschip stappen”, vervolgt ze. De VN-Vluchtelingenorganisatie vraagt de lidstaten meer vluchtelingen uit Syrië op te nemen. Onlangs raakte bekend dat België dit jaar 225 Syriërs zal ontvangen. „Ook het visabeleid kan minder streng”, meent Dupont.

De overgrote meerderheid van de Syrische vluchtelingen verblijft voorlopig nog in de eigen regio, onder meer in Libanon, Turkije en Jordanië. Turkije waarschuwde deze maand dat het stilaan zijn limiet bereikt, terwijl in Libanon een nieuw visabeleid van start ging. Op een nieuwe *Ezadeen* of *Blue Sky M* hoeven we wellicht niet lang te wachten.

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Vertrouwen in plaats van angst

„De moorddadige raids op de redactie van *Charlie Hebdo* en op een Joodse supermarkt in Parijs, de grootschalige antiterreuroperatie in Verviers, huiszoekingen en aanhoudingen in Brussel, Molenbeek, Vilvoorde en in tal van Europese steden, uitgelekte plannen voor aanslagen op politiemensen, het verhoogde dreigingsniveau, paracommando's in het straatbeeld – bij het schrijven van dit commentaar kunnen we alleen maar hopen dat er de komende dagen niet nog meer onheil geschiedt. Na de woede en de verbijstering vraagt iedereen zich af hoe het nu verder moet.

„Doorgaan en niet toegeven aan een gewelddadige minderheid, want het recht op de vrijheid van meningsuiting is heilig. Als we bepaalde onderwerpen mijden, winnen de terroristen”, benadrukten zowel de betogers die hartstochtelijk met een bordje *Je suis Charlie* liepen te zwaaien, als de wereldleiders. Tegelijk klonk de roep om nieuwe maatregelen tegen de terreur almaar harder. Niet onlogisch als je op een steenworp van de Bastille, het Parijse plein dat wereldwijd symbool staat voor democratische vrijheid, met kalasjnikovs wordt geconfronteerd en als blijkt dat er her en der in Europa aanslagen worden gepland. Ook ons land ging over tot het inzetten van militairen op straat en er liggen voorstellen op tafel voor aparte gevangenissen voor veroordeelde extremisten en voor de oprichting van een Nationale Veiligheidsraad.

Het is evident dat het model van de vrije samenleving niet ter discussie staat en dat we met alle middelen bloedvergieten moeten voorkomen. Terzelfder tijd moeten we beseffen dat absolute veiligheid niet bestaat. Grootschalige aanslagen zoals al-Qaida destijds pleegde, maakten plaats voor lokale, maar even gewelddadige acties van zogenaamde *lone wolves*, extremisten die hun eigen weg gaan en willekeurig hun doelwitten uitkiezen. Andrew Parker, het hoofd van de Britse veiligheidsdienst MI5, verklaapte na de aanslagen in Parijs dat de afgelopen vijftien maanden meer dan twintig terroristische aanslagen tegen westerse doelen zijn verijdeld – allemaal geïnspireerd door extremistische groepen in Syrië en Irak.

Dat de angst toeneemt, is begrijpelijk maar contraproductief. Angst verlamt reflectie en resulteert vaak in uitsluiting en agressie tegen anderen. Angst mag nooit het zicht ontnemen op het belang van de open samenleving, op tolerantie en op het rekening houden met de gevoelens van anderen. Dat laatste blijft essentieel. Welk belang dienen wij door te blijven schouwen? De heisa over het nummer van *Charlie Hebdo* dat na de aanslag verscheen, vuurde in sommige islamitische landen haatpredikers aan en leidde tot opstootjes waarbij kerken in brand werden gestoken en tientallen mensen omkwamen. Ondertussen dringt ook bij ons de anti-islamstemming door, onder meer vanuit Duitsland waar de beweging Pegida steeds meer aanhangers telt.

Het staat buiten kijf dat in de strijd tegen radicalisme, intolerantie en geweld harde preventieve maatregelen nodig zijn. Maar we hebben evenzeer nood aan inspirerende figuren die het 'wij-zij-denken' doorbreken, die een gematigde boodschap kunnen overbrengen en vertrouwen creëren in plaats van angst. In het weekend van 17-18 januari pakte *De Standaard* uit met een pakkend getuigenis van Latifa Ibn Ziaten. Haar zoon Imad, moslim en Frans militair, werd in maart 2012 in een aanslag nabij Toulouse door de extremist Mohammed Merah vermoord. Sindsdien trekt ze heel Frankrijk door om te vertellen wat ze meemaakte, in de hoop dat het offer van haar zoon niet vruchteloos zou zijn. Ze maant de Franse politici dringend aan de schrijnende toestanden in de achterstandswijken aan te pakken. Aan geradicaliseerde jongeren vertelt ze dat ze hun geloof niet door een stel terroristen mogen laten manipuleren, dat geweld niets oplost en alleen leed en pijn veroorzaakt, en dat het niet aan ons is over leven en dood van medemensen te beslissen. Laat dit de boodschap zijn om op voort te bouwen. ”

Tegen radicalisme zijn zowel harde maatregelen nodig als inspirerende figuren die het 'wij-zij-denken' doorbreken

Samen met 700 andere vluchtelingen belandden deze kinderen vorig jaar op Kreta. © Image Select